

Армијски генерал Војислав Томић

ЧИТАЊЕ ТРАГОВА

У кеси је био један живот. Једна војничка каријера... И то једног великог и за српску и војну историју битног човека – армијског генерала Војислава Томића. Прегледали смо пажљиво оригиналне указе о унапређењима, потписане оригиналним потписима чак два краља Александра. Побројали: Указ о унапређењу у чин пешадијског поручника, 2. августа 1901, с потписом краља Александра Обреновића; Указ о унапређењу у чин дивизијског ђенерала, 21. октобра 1923, с потписом краља Александра Карађорђевића. Били су ту и скоро сви укази о додељивању ордења. Непрегледан низ: Орден белог орла са мачевима 4. реда, 14. јануар 1918, за показану храброст у рату 1916; Орден Карађорђевог звезда 4. реда, 30. јун 1925; Орден Карађорђевог звезда са мачевима 3. реда, 31. августа 1926, за заслуге у рату 1917, 18. и 19. године; Орден Светог Саве 2. реда, 30. јануар 1926; Орден Светог Саве 1. реда, 25. јануар 1928; Орден југословенске круне 3. реда, 6. септембар 1930; Орден југословенске круне 1. реда, 6. септембра 1936, с потписом кнеза Павла Карађорђевића и осталих намесника... Ту је и француски национални орден Легије части, додељен два пута 1916. и 1935, као и грчки Орден Светог спаситеља из 1932. и италијански Орден Светих Мауриција и Лазара, из 1918. године. Следе послератне дипломе „добротвору ђенералу“, за многобројна добротворства, као и његовом сину – Диплома Друштва за васпитање и заштиту деце, великом добротвору почившем трговцу Драшку Томићу, сину генерала Томића, 4. октобра 1944. године.

Иако је већ увидом у папирну заоставштину генерала Томића било јасно о каквој се личности ради, новинарским рефлексом трагамо даље... Ко је био човек који је много година пре нас држао у руци сваки тај папир понаособ, читајући из њих своју судбину? Тај изненадни „додир“ на маргинама времена тражио је одговоре.

Питања смо постављали историчарима. Како је др Миле Бјелајац, директор Института за новију историју Србије, дуго година сакупио биографије генерала и адмирала, био је и прва адреса за разговор.

„То је вредна грађа... Воја Томић, говорио сам о њему у емисији *Генерали* из циклуса *Мој Београд*“...

Разговарали смо дуго, а као да се изнад папира пред нама уздизао човек.

Војислав Н. Томић (Крагујевац, 24. октобар 1878 – Београд, 10. новембар 1937) завршио је Војну академију у Београду с чином пешадијског потпоручника 2. августа 1898, као 19. у класи. Као узоран и дисциплинован официер, од јануара до септембра

1907. године био је на дужности ордонанса краља Петра I Карађорђевића.

У Балканским ратовима командовао је батаљоном 12. пешадијског пука, а потом је био командант Првог комбинованог одреда на простору јадранске обале према Драчу. Први светски рат затекао га је на истој дужности, а касније прелази за команданта 11. пешадијског пука и то остаје до 1. априла 1919. године. Био је највиши заповедник током битке на Врбовачкој коси 1915. године. Говорило се да за време постојања Солунског фронта никада није напуштао положаје, већ је све време био са војском на фронту. Учествовао је у ослобођењу Криве Паланке, Куманова, Скопља, Качаника, Урошевца, Липљана, Приштине, Вучитрна, Косовске Митровице, Рашке, Краљева, Чачка и Крагујевца.

У септембру 1923. године именован је за команданта Жандармерије. Командант града Београда постао је 1929, а 17. децембра 1930. унапређен је у чин армијског генерала. Генерал Томић је 25. септембра 1931. дочекао америчког генерала Дагласа Мекартура приликом његове посете Београду. На позицији команданта града Београда налазио се и када га је краљ Александар I Карађорђевић у свом тестаменту 1934. године именован за заменика кнеза Павла Карађорђевића на месту намесника. Извршио је самоубиство 10. новембра 1937. године.

И, ту није крај...

„Шетајући данас Ресавском улицом, некада је то била улица Зринског, Београђани не знају да су се ту налазили војнодржавни станови. Од броја 2, од некадашње касарне 6. пука из времена Краљевине Србије па Старог генералштаба протеже се зграда која је имала улазе све до броја 8, и у којој су од краја двадесетих година прошлог века становале генералске породице и породице виђенијих официра. У једном од њих живео је и генерал Војислав Томић.

Прича о самоубиству које је по службеној истрази починио генерал Томић у ноћи 10. новембар 1937. имала је у београдској чаршији другачији облик. Говорило се да је немачка тајна служба, користећи генералову кућну помоћницу, организовала његово убиство. Да је агенту Груберу дат светлосни сигнал, да су затим откључана врата стана и да је Грубер убио генерала како би Југославија променила свој спољнополитички курс...“ подсећа др Бјелајац.

И као да историја меандрира, дотиче и напушта обале времена, остављајући за собом трагове по којима се читају људи и догађаји... Они који је творе.

Грађа предата Медија центру „Одбрана“ скенирана је и пописана, и као таква, заједно са оригиналима, биће прослеђена Војном музеју, на чување. |

Драгана Марковић

Почетком августа на пријавницу Медија центра „Одбрана“ дошао је старији господин с намером да једну кесу пуну папира преда дежурном. После свих прописаних радњи, уз обавештење да се таква грађа носи Војном музеју или Војном архиву, човек је био решен да све то остави Медија центру, кући коју познаје и којој верује... И оставио је. А шта је било у кеси?